

Yttrande från Europeiska regionkommittén – Digital sammanhållning

(2022/C 498/08)

Föredragande: Gaetano ARMAO (IT-EPP), Vice regionpresident; ledamot, regionstyrelsen, Sicilien

POLITISKA REKOMMENDATIONER

EUROPEISKA REGIONKOMMITTÉNS (ReK) STÅNDPUNKT

Inledning

1. Europeiska regionkommittén (ReK) vill inledningsvis påminna om att ekonomisk, social och territoriell sammanhållning utgör ett av de viktigaste målen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget, artikel 174). Syftet är närmare bestämt att få till stånd en harmonisk och balanserad utveckling i hela EU och i dess regioner.
2. Kommittén betonar att begreppet "digital sammanhållning" kräver att man inser att tekniken spelar en väsentlig roll i våra liv och att man integrerar de sammanhållningspolitiska målen med EU:s digitala rättigheter, principer och politik. Artikel 175 i EUF-fördraget bör ses över i enlighet med detta.
3. I rapporten om EU:s årliga regionala och lokala barometer för 2021 framhöll ReK digital sammanhållning som ett centralt ankare när det gäller att skapa inkluderande samhällen i EU: digital sammanhållning utgör en viktig ytterligare dimension av det traditionella begreppet "ekonomisk, social och territoriell sammanhållning", som fastställs i EU-fördraget⁽¹⁾. Digitaliseringen kan bidra till att minska de sociala och territoriella ojämlikheterna tack vare att man når ut till medborgare som annars skulle uteslutas från eller ha dålig tillgång till vissa tjänster.
4. Begreppet "digital sammanhållning"⁽²⁾, och det som krävs för att konkret förverkliga detta – såsom beskrivs i en ny omfattande framsynsstudie från kommittén⁽³⁾ – inbegriper att alla medborgare i EU måste ha ordentlig tillgång till internet och digitala tjänster och att suveräniteten och motståndskraften hos EU:s digitala infrastruktur måste stärkas.
5. ReK understryker att EU måste verka för att den digitala omställningen blir så tillgänglig som möjligt för alla EU-medborgare och ägna särskild uppmärksamhet åt att hjälpa mindre utvecklade regioner samt områden med permanenta naturbetingade eller demografiska nackdelar såsom ögrupper, de yttersta randområdena, öar, gränsregioner och bergsregioner att – med tanke på de alldeles särskilda utmaningar som de står inför – påskynda sin digitala omställning och samtidigt dra största möjliga nytta av sina tillgångar. Även vikten av kollegialt samarbete bör framhållas.
6. Vi inser att tekniken är ett viktigt verktyg som underlättar vår anpassning till svåra situationer som påverkar alla delar av samhället, men att den digitala teknikens framträdande roll i fråga om att reagera på och bygga upp motståndskraft mot covid-19 samtidigt har blottlagt brister i den digitala infrastrukturen och den digitala kompetensen. Den har också gjort att de digitala klyftorna i EU har blivit ännu tydligare.

⁽¹⁾ "2021 EU Regional and Local Barometer", kapitel IV "The digital transition at local and regional levels", s. 63.

⁽²⁾ Yttrande från Europeiska regionkommittén – "Ett digitalt Europa för alla: att säkerställa smarta och inkluderande lösningar på fältet" (EUT C 39, 5.2.2020).

⁽³⁾ Fontana, Susana, Fabio Bisogni (Fondazione FORMIT), Simona Cavallini, Rossella Soldi (Progress Consulting S.r.l.), "Territorial foresight study in addressing the digital divide and promoting digital cohesion" (utkast), 16 maj 2022.

Utmaningar att ta itu med

7. "Digital klyfta" är en term som avser olika nivåer av tillgång till och användning av informations- och kommunikationsteknik (IKT) och närmare bestämt skillnaderna i tillgång till och användning av internetbaserade digitala tjänster⁽⁴⁾. Vi betonar att höghastighetsuppkoppling för alla i EU, från stad till landsbygd och avlägsna områden, måste betraktas som en tjänst av allmänt intresse och behandlas som sådan.

8. Digitala kommunikationsformer innebär också nya utmaningar när det gäller de demokratiska processerna. För många människor utgör sociala medier den främsta nyhetskällan, men de som driver dem utför sällan faktakontroller. Den digitala debatten på sociala medier kan leda till polarisering och splittring i samhället. Det finns mycket stora möjligheter att påverka människor, särskilt genom användning av algoritmer för att styra användarnas beteende.

9. Kommittén understryker att man inom ramen för den digitala sammanhållningen måste ta itu med orsakerna till den växande digitala klyftan i EU och de utmaningar som finns i regioner som kämpar för att överbrygga denna klyfta men som alltjämt släpar efter. Detta är en nödvändighet även om den växande digitala klyftan inte officiellt erkänns som ett hot mot sammanhållningen i EU.

10. De yttersta randområdena, öar, gränsregioner, bergsregioner samt regioner som tampas med demografiska problem⁽⁵⁾ har särskilda geografiska, ekonomiska, demografiska och sociala särdrag, som innebär alldeles särskilda utmaningar. Det handlar bland annat om ringa storlek (yta, befolkning, befolkningstäthet, ekonomi), en begränsad lokal marknad och svårigheter med att uppnå stordriftsfördelar, höga transportkostnader, dåligt utvecklade förbindelser mellan branscher, brister i fråga om entreprenörsfärdigheter, infrastruktur och tillhandahållande av tjänster för företag (i jämförelse med fastlandet) samt färre sociala tjänster och utbildningstjänster för medborgarna. Dessutom står ögrupper, som har dubbel eller trefaldig ökaraktär, inför bördor av en annan omfattning, något som senast beskrevs i Europaparlamentets betänkande om öar och sammanhållningspolitiken: den aktuella situationen och framtida utmaningar⁽⁶⁾.

11. ReK uttrycker sin oro över att de befintliga digitala klyftorna inte minskar utan tvärtom växer när det gäller följande viktiga aspekter av den digitala omställningen i EU⁽⁷⁾:

- Det saknas uppgifter om nivån på grundläggande digitala färdigheter på lokal och regional nivå. I stället har en proxyvariabel för människors förmåga att använda internet på daglig basis använts. Även om den digitala klyftan mellan stad och landsbygd avseende digitala färdigheter håller på att överbryggas i vissa västliga EU-medlemsstater (Tyskland, Sverige, Nederländerna, Belgien) är den fortfarande stor i övriga medlemsstater.
- Vad gäller konnektivitet och digital infrastruktur släpar landsbygdsområdena fortfarande efter i fråga om täckningen hos nästa generations accessnät och det totala antalet hushåll med tillgång till högkapacitetsnät.
- Företagens digitala omställning mäts i antalet enhörningsföretag (nystartade företag med ett totalt marknadsvärde på över 1 miljard US-dollar) i EU, vilka till stor del är koncentrerade till det europeiska fastlandet och till huvudstadsregionerna.
- Mellan 2019 och 2020 växte klyftan i fråga om digitaliseringen av offentliga tjänster mellan personer som bor i städer respektive stadsområden.
- Det särskilda fallet med de yttersta randområdena får inte förbises. Deras unika och komplexa förhållanden, som erkänns i artikel 349 i EUF-fördraget, kräver att EU:s politik anpassas till deras särdrag, i avsikt att beakta principen om inte bara ekonomisk och social utan även digital sammanhållning.

⁽⁴⁾ OECD (2021), "Bridging Connectivity Divides", OECD Digital Economy Papers, nr 315, Paris: OECD Publishing. Tillgänglig online: <https://doi.org/10.1787/e38f5db7-en>.

⁽⁵⁾ Sammanlagt bor 17,7 miljoner människor på 362 öar med över 50 invånare i 15 europeiska länder. I dessa regioner ligger BNP per capita under 80 % av EU-genomsnittet och en betydande del av dem räknas fortfarande in bland de underutvecklade regionerna (källa: <https://www.regione.sicilia.it/la-regione-informa/estimation-insularity-cost-sicily>).

⁽⁶⁾ (A9-0144/2022-159), [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2021/2079\(INI\)&l=de](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2021/2079(INI)&l=de).

⁽⁷⁾ "2021 EU Regional and Local Barometer", kapitel IV "The digital transition at local and regional levels", A. "The state of the digital transformation", s. 69.

12. De åtgärder som måste vidtas för att ta itu med digitala klyftor sträcker sig över flera politikområden, vilket gör den digitala sammanhållningen till en övergripande strävan. Det gläder oss därför att den digitala sammanhållningen erkänts som ett komplement till den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i samband med konferensen om Europas framtid⁽⁸⁾. Den digitala sammanhållningen är en del av den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen, och måste behandlas som en allmännyttig tjänst.

13. Kommittén betonar att den digitala klyftan påverkar tjänster som tillhandahålls på lokal nivå inom följande områden:

- Hälsa- och sjukvård: bristande tillgång till e-hälsotjänster; mindre medvetenhet om och större exponering för covid-19 och eventuella framtida pandemier för personer som inte är uppkopplade.
- Utbildning: ojämlik tillgång till utbildningsresurser; en utbildningsprocess som står still; studerande som har svårt att få tekniskt stöd inom familjen.
- Andra viktiga tjänster: ökad ekonomisk utestängning på grund av utvecklingen mot ett kontantlöst samhälle; begränsad tillgång till offentliga förmåner för den del av befolkningen som inte är uppkopplad, på grund av helt digitaliserade tjänster. Socioekonomiska förhållanden: en växande socioekonomisk klyfta mellan dem som kan arbeta på distans med digitala hjälpmedel och dem som inte kan arbeta.
- Ökad social utestängning: den digitala klyftan kan hindra människor från att delta i sociala initiativ som äger rum online och från att utöva sina demokratiska rättigheter.

14. Vid utformningen av digitala tjänster bör offentliga förvaltningar och andra organisationer som tillhandahåller digitala tjänster ta hänsyn till tillgängligheten för personer med någon form av sensorisk funktionsnedsättning eller med bristande digitala färdigheter genom att säkerställa att tjänsterna är tillgängliga från anslutningar med begränsningar i fråga om åtkomstinfrastruktur.

15. ReK beklagar att införandet av en princip om digital sammanhållning för att säkerställa att ingen region eller person hamnar på efterkälken när det gäller konnektivitet och tillgänglighet inte formellt ingick i kommissionens förslag till en europeisk förklaring om digitala rättigheter och principer för det digitala decenniet⁽⁹⁾.

16. Kommittén ställer sig positiv till riktade åtgärder såsom den ändring som nyligen gjordes av den allmänna gruppundantagsförordningen gällande reglerna om beviljande av statligt stöd för fasta bredbandsnät samt den pågående översynen av bredbandsriktlinjerna. Vi efterlyser dock större tydlighet vad gäller tillämpningen av reglerna för statligt stöd på digital infrastruktur och ytterligare förenklingar av dessa⁽¹⁰⁾.

17. Genom riktad användning av digitala lösningar kan större koldioxidbesparingar uppnås. En stor utmaning är dock datacentralers, terminalutrustnings och överföringsnätets ökande energiförbrukning. En digitalisering utan socioekologiska ramvillkor skulle vara vårdslös. Digitaliseringen i sig måste åtföljas av åtgärder för att begränsa resursförbrukningen och förhindra rekyeffekter där effektivitetsökning leder till ökad förbrukning.

Uppnående av digital sammanhållning

18. Eftersom digitala färdigheter och digital infrastruktur är avgörande för utvecklingen av alla de andra dimensionerna av den digitala kompassen rekommenderar kommittén att kommissionen företar och förbinder sig till en riktad långsiktig strategi, resurser och samordningsmekanismer och utnyttjar storskaliga projekt som bygger på samarbete mellan medlemsstaterna, för att se till att alla medborgare har aktuella digitala färdigheter och modern infrastruktur.

⁽⁸⁾ "Conference on the Future of Europe – Report on the final outcome", maj 2022, förslag 12 "Enhancing EU's competitiveness and further deepening the Single Market", åtgärd 14, s. 56.

⁽⁹⁾ "Europeisk förklaring om digitala rättigheter och principer för det digitala decenniet", 26 januari 2022.

⁽¹⁰⁾ Se RegHub-rapporten "21st Century Rules for 21st Century Infrastructure – Overcoming obstacles to transport, digital, and green infrastructure deployment", tillgänglig på <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/RegHub%20report%20on%2021%20century%20rules.pdf>.

19. ReK anser att lämpliga digitala färdigheter bör ingå i alla insatser för livslångt lärande, så att alla EU-medborgare får möjlighet att åtnjuta den allmänna rätten till tillgång till internet. I detta sammanhang får utbildning emellertid inte bara förstås som undervisning, utan bör även ge medborgarna möjlighet till aktivt deltagande och välgrundad informationsinhämtning.

20. ReK betonar i detta avseende att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt att ge de mest sårbara grupperna, såsom äldre, digitala färdigheter och säkerställa att de har åtminstone grundläggande färdigheter samt åt att stödja ungdomar i mindre utvecklade regioner, vars utbildningsresultat påverkades mest av krisen på grund av den digitala klyftan och den bristande tillgången på lämplig nätbaserad utbildning i flera regioner. I EU:s politik bör större vikt läggas vid regionala skillnader – särskilt vid mindre utvecklade regioner – när det gäller fördelningen av utbildningsbudgeten, i syfte att ta itu med den akuta utbildningssituation som har kunnat konstateras de senaste åren. Digitalt utbildningsinnehåll bör också ge möjligheter för barn som tillhör nationella minoriteter, så att jämlikhet för alla, oavsett social bakgrund, säkerställs.

21. En annan oumbärlig aspekt av den digitala kompetensen för alla befolkningsgrupper är tillräcklig mediekunnighet för att kunna bedöma hur tillförlitlig information är, särskilt på områdena hälsa, ekonomi och aktuella frågor, inte minst på grund av den ökade förekomsten av företeelser såsom falska nyheter och hatpropaganda.

22. Kommittén föreslår att kommissionen, som en uppföljning av den nyligen utfärdade europeiska förklaringen om digitala rättigheter och principer för det digitala decenniet, inrättar en övergripande ram, rättsakter och instrument för att se till att de europeiska digitala rättigheterna efterlevs och för att främja ett närmare samarbete med EU:s medborgare för att säkerställa att de digitala principerna är allmänt vedertagna och tillgodoser samhällets behov. En översyn av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, som inrättades 2000, bör i själva verket övervägas, med beaktande av de nyligen tillkännagivna digitala rättigheterna.

23. Vi välkomnar rekommendationen från konferensen om Europas framtid om att införa lika tillgång till internet som en grundläggande rättighet för alla EU-medborgare. I detta sammanhang är det av avgörande betydelse att man har stabil tillgång till internet och digitala tjänster genom en oberoende och motståndskraftig digital infrastruktur i EU. Det bör vidtas åtgärder för att säkerställa en rättvis och öppen konkurrens och förhindra monopol och allmänt missbruk av marknadsinflytande, inläsning, datakoncentration och beroende av tredjeländer vad gäller infrastruktur och tjänster.

24. I linje med vad som rekommenderas i de särskilda rekommendationerna till nationella tillsynsmyndigheter från Organet för europeiska regleringsmyndigheter för elektronisk kommunikation⁽¹⁾ föreslår kommittén att infrastrukturdelning (mellan teleoperatörer och andra tjänsteleverantörer såsom elbolag och järnvägsbolag) främjas för att minska kostnaderna för utbyggnaden av bredbandsnät i avlägsna områden.

25. ReK vill framhålla att det i många regioner finns positiva erfarenheter av offentlig-privata partnerskap för att både bygga ut digital infrastruktur och minska digitala klyftor. Vi betonar även den roll som regionala digitala knutpunkter spelar i genomförandet av digitaliseringen.

26. Kommittén understryker bestämt att kommissionen och medlemsstaterna bör utnyttja de möjligheter som decentraliserat arbete ger genom att främja boende på landsbygden, på öar, i bergsregioner samt i områden med mycket låg befolkningstäthet och spridd befolkning, och genom att ta tillvara fördelarna med boende i dessa områden. Detta skulle kunna bidra till ett mer miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart boende som också är ekonomiskt överkomligt, under förutsättning att grundläggande behov i form av bland annat digital sammanhållning tillgodoses, vilket inbegriper full tillgång till viktiga digitala tjänster.

27. Vi framhåller värdet av att utbyta exempel på bästa praxis från regioner runt om i EU avseende politik som ger möjligheter till hållbart decentraliserat arbete för att säkerställa att decentraliserat arbete är ett permanent inslag på arbetsplatsen på ett sätt som maximerar de ekonomiska, sociala och miljömässiga fördelarna.

⁽¹⁾ Iclaves och Esade, "Study on post Covid measures to close the digital divide", slutrapport, oktober 2021.

28. ReK framhäver den roll som lokala och regionala skolor, universitet och forskningscentrum samt lokala och regionala ekosystem spelar genom att vara involverade i eller till och med leda digitala innovationsknutpunkter, med tanke på att dessa ofta inte samordnas inom den regionala politiken och omfattande sakkunskap och intellektuella resurser därmed många gånger går till spillo. I detta sammanhang måste åtgärder vidtas för att motverka kompetensflykt, och decentraliserat arbete med rättvisa villkor kan vara en del av lösningen, särskilt för missgynnade områden.

29. Beträffande små och medelstora företag måste mer göras för att stödja dem i digitaliseringen. De släpar efter större företag med mer resurser och behöver utveckla en ny uppsättning färdigheter. Den administrativa bördan för små och medelstora företag, särskilt mikroföretag, när det gäller att få tillgång till EU-medel (inte bara på det digitala området) måste minskas avsevärt. De administrativa kraven måste stå i proportion till ett företags storlek, samtidigt som det säkerställs att ägare av små och medelstora företag behandlas rättvist vid mottagandet av EU-medel⁽¹²⁾. Kommissionen bör genomföra ett test för små och medelstora företag med avseende på befintlig praxis och lägga fram förslag för att minska den administrativa bördan för i synnerhet mikroföretag (i form av t.ex. revisionsundantag).

30. Tilldelningen av medel från faciliteten för återhämtning och resiliens till digitala initiativ och i synnerhet små och medelstora företag bör noga övervakas, och en bedömning bör göras av huruvida det finansieringsbelopp som tilldelas små och medelstora företag står i proportion till dessa företags bidrag till nationell (och regional) BNP.

E-förvaltning och digital motståndskraft

31. Kommittén förordar att kommissionen främjar en mer riktad informationskampanj för medborgarna om de befintliga plattformarna för e-deltagande på EU-nivå samt på nationell, regional och lokal nivå, genom bättre samordning med medlemsstaterna och de lokala och regionala myndigheterna samt utbyte av bästa praxis.

32. ReK föreslår att medlemsstaterna avsätter särskilda resurser för att inrätta offentlig-privata partnerskap, informationskampanjer och utbildning för att rusta medborgare, särskilt de yngre generationerna, företag och den offentliga sektorn för att hantera it-relaterad brottslighet, som en övergripande aspekt av den digitala omställningen. Stödprogrammet för tiden efter krisen bör också inbegripa investeringar i digital utbildning, bredbandsanslutning, förvärv av nödvändig utrustning samt utbildning av lärare inför liknande situationer. Innehållshantering inom digital utbildning bör också ses över ordentligt, med beaktande av de utmaningar och problem som kan uppstå i samband med användningen av digitalt innehåll online.

33. Vi föreslår att kommissionen och medlemsstaterna tar itu med gränsöverskridande reglerings- och interoperabilitetshinder som står i vägen för ett fullständigt genomförande av den digitala inre marknaden och för expansion av företag och uppskalning av teknik i Europa. Vidare bör de lokala och regionala myndigheterna underlätta utformningen av en gemensam modell, exempelvis via bredbandsplattformen.

34. ReK anser att interoperabilitet mellan regionala och lokala respektive nationella offentliga it-system ska vara utgångspunkt för alla digitala initiativ, särskilt i de fall då det redan finns IKT-standarder eller gemensamma tekniska specifikationer på EU-nivå. Interoperabilitet bör alltid gå hand i hand med teknisk neutralitet med avseende på lösningar och tjänster, även för att undvika inläsning. Dessutom bör ett test för små och medelstora företag genomföras för alla digitala offentliga tjänster som riktar sig till sådana företag. Företrädare för lokala och regionala myndigheter bör sitta med i relevanta kommittéer på nationell nivå och ges rådgivande roller inom viktiga interoperabilitetsinitiativ.

⁽¹²⁾ Redovisning av direkta personalkostnader för ägare av små och medelstora företag som inte får lön och andra fysiska personer som inte får lön baseras på enhetskostnader som motsvarar en lön för forskare (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/common/guidance/unit-cost-decision-sme-owners-natural-persons_en.pdf).

35. Kommittén framhåller hur viktigt det är med tillgång till öppen programvara. Vidare bör offentliga öppna data för alla värdefulla dataset – enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024⁽¹³⁾ om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn – också betraktas som en digital rättighet för EU:s medborgare, så att deras egenmakt säkras. Medborgarforskning bör också främjas och i detta sammanhang bör de viktigaste gemenskaperna kartläggas på EU-nivå och utnyttjas i enlighet därmed. Detta inbegriper men är inte begränsat till insamling av "lokala" data för övervakning av den digitala sammanhållningen och rekommendationer om hur den ska uppnås.

36. I linje med ReK:s nyligen antagna yttrande om rättsakten om artificiell intelligens förordar vi med eftertryck att kommissionen breddar konsekvensbedömningen vad gäller AI-teknikens konsekvenser för medborgarna, särskilt sårbara grupper, genom att förbinda sig att involvera de lokala och regionala myndigheterna och/eller deras företrädare i samrådet och genom att fastställa striktare transparens- och informationskrav för AI-teknik med hög risk⁽¹⁴⁾.

Övervakning och mätning av de digitala klyftorna

37. Kommittén understryker att kommissionen tillsammans med medlemsstaterna, Eurostat, de nationella statistikbyråerna och gemensamma forskningscentrumet (JRC) bör främja en gradvis men kontinuerlig ökning av den geografiska uppdelningen av befintliga data och bredda informationens omfattning så att den på ett korrekt sätt täcker in aspekter av den digitala ekonomin och det digitala samhället. Kommittén bör involveras som den centrala aktören när det gäller att framföra de lokala och regionala myndigheternas behov i fråga om data och information och lämpliga verktyg för att mäta digital mognad.

38. ReK föreslår att ett robust och heltäckande system utformas med lokala digitala indikatorer som mäter digital mognad, och som kan tjäna som underlag i beslutsprocessen och som kriterier för att fastställa resurser för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning i den mening som avses i den gällande förordningen om gemensamma bestämmelser.

39. Vi föreslår att kommissionen och ReK samarbetar för att utveckla en digital kompass med konkret hänsyn till den territoriella dimensionen. Detta kommer att göra det möjligt att gå från bedömningen av framstegen i fråga om digitalisering och digital omvandling i Europa till utvecklingen av den digitala sammanhållningen i olika områden.

Bryssel den 12 oktober 2022.

Vasco ALVES CORDEIRO

Europeiska regionkommitténs
ordförande

⁽¹³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (EUT L 172, 26.6.2019, s. 56).

⁽¹⁴⁾ Yttrande från Europeiska regionkommittén – "En europeisk strategi för artificiell intelligens – rättsakten om artificiell intelligens" (EUT C 97, 28.2.2022, s. 60).